

Kutseühinguline ajakiri

Eesti raudteelaste kesk-
ühingu väljaanne.

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2.—
Poolaastas " 1.—

Üksiknumber
15 senti.

Ilmub 1–2 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudteelaodes, riigi- ja omavalitsusteenijate keskliitu kuuluvate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.

Toimetus ja tallitus:

Tallinna, Tehnika t. 16-e. Telefon, Balti keskjaam 221.

Kuulutuste hinnad:

Terve lehekülge . . . Kr. 30.—
Pool lehekülge " 15.—
Veerand " " 7,50
Kaheksandik " " 4.—

Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 8

12. septembril 1929 a.

VI aastakäik

SISU: Tulevikuülesandeid ja väljavaateid. — Veel kord kohustetäitjaist. — Kuidas lõpetada ässituselöö riigiteenijate vastu? — Riigiteenijate kutseühinguline liikumine ja parteipoliitika. — Riigiteenijate kutseorganisatsioonid poliitilise ajakirjanduse valgustusel. — Organiseerimisliikumisest omavalitsus-teenijaskonnas. — Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu praegune seisukord. — Tollide abil püütakse elukallidust tõsta. — Ülevaade raudteelaste keskühingu tegevuse kohta. — Kes saavad liiga palju palka? — Rahvusvahelise esperantistilise posti-t.-t. teenijate liidu kongress Budapestis. — 12 rahvusvahelise tööbüroo konverents Genfis.

= Uuendage =

„SIDE“

II poolaasta tellimisi

Tulevikuülesandeid ja väljavaateid.

Rohkem tähelepanu õigusliku seisukorra arendamisele ja kindlustamisele.

Sügisel kättejõudmisega algab uus hooaeg poliitilises elus, peab algama ka uus tegevusjärk riigiteenijaskonna võitluses oma elujärgi parandamise eest. Senise võitluse raskuspunkt asus majanduslikul alal; õigusliku seisukorra arendamine ja kindlustamine asus rohkem tagaplaanil. Loomulikult ei saa salata majandusliku olukorra suurt tähtsust, sest ideaalsemgi õiguslik seisukord ei aita inimesele midagi, kui ta seal juures ei saa rahuldada algelisemaidki elualalhoiu tarvidusi. Teisest küljest ei pea aga unustama, et ka kõige moodsamadki majanduslikud elutingimused ei suuda rahuldada inimest, kui nendega kaasas ei käi õiglane ja kindel õiguslik seisukord. Orja seisukord ei suuda inimest köita; ka Egiptuse lihapot-tide juures mitte.

Vilets on ja on olnud riigiteenijate majanduslik seisukord, kuid põrmugi parem pole lugu tema õigusliku olukorraga. Kui siiski õiguslikud küsimused on jäänud rohkem kõrvale, siis küll selletõttu, et kõige ees käib ikkagi elualalhoiu tarve.

Kõige rohkem tähelepanu on õiguslikest küsimusist seni leidnud vist küll riigiteenijate liigitamise küsimus. Kuid selle kahtlemata kardinaalküsimuse kõrval on veel terve rida teisi, sugugi mitte vähem tähtsaid, milledele samuti korralagedus valitseb: nad on kas hoopis normeerimata või jälle ei hoolita olemasolevaist seaduslikeist määrusist midagi, ignoreeritakse neid lihtsalt ja talitatakse samuti ülemuse äranägemise järgi. Alles eelmises „Side“ numbris oli meil võimalus märkida, kuidas möödunud asutiste ümberkorraldamisel riigiteenistuse seaduse määrusi kõige suurema südamerahuga ignoreeriti, kuidas riigiteenijatega ülemuse heaksarvamise järgi mängiti ja millised kurvad tagajärjed sellel juba olid. Aga niisugune mängimine ei sündinud sugugi esmakordselt ja ei jää kindlasti ka mitte viimaseks niisuguseks ekstsessiks, kui riigiteenijad siin viibimata ei asu takistuste loomisele. Sellepärast peaks riigiteenijaskonna lähemaks tulevikuülesandeks olema paralleelselt võitlusega majanduslikkude elutingimuste parandamiseks rakendada kõik jõud tööle oma õigusliku seisukorra arendamisele, parandamisele ja kindlustamisele.

Riigiteenija õigusliku seisukorra moodustamisel on põhimomentideks teenistusse võtmise, teenistuses edasiliikumise, teenistusvahekorralduse lõpetamise ja distsipliini alalhoiu küsimused. Kuidas on need küsimused normeeritud meil maksvas riigiteenistusõiguses? Ilma et hakata üksikasjaliselt analüüsima igat küsimust, peab juba pealiskaudsegi käsitluse juures iga heatahtlikungi vaatleja otsusele jõudma, et see normeerimine äärmiselt puudulik on. Ülemuste heaksarvamisele on juba kodustegi piirides jäetud küllalt avar tegevusväli, kuid nagu tähendatud, ei lepita veel sellegagi, vaid tegelikult käiakse ka seal oma äranägemise järgi, kus kindlad seaduslikud reeglid on. Siin on riigiteenijaskonnal palju ja püsivat tööd tarvis, enne kui olukord vastu võetavaks muutub. Loodame lähemais „Side“ numbris selle probleemi juure tagasi tulla ja siis iga üksiku küsimuse juures püüda selgusele jõuda, millised riigiteenijate nõuded neis peaksid olema. Täna aga tahaksime siinkohal puudutada veel nähtust, mis meile näitab, kui tõsiselt me küsimusse peame suhtuma, kui väiksemaidki tagajärgi loota tahame. Mõtlemine nimelt seda, kuidas vabariigi valitsuse liikmed kohtlevad riigiteenijaid. Hiljuti võisime ajalehist lugeda, et keskliit olla esitanud märgukirja vabariigi valitsusele korteriraha maksmise ja teenistusvanuse tasu väljamaksu tähtaegade asjus. Seda märgukirja on käinud hra majandusministrile, kellest ju küsimuste lahendamine esimeses järjekorras oleneb, üle andmas keskliidu esindajad, et selle juures oma soove ka suusõnaliselt motiveerida ja põhjendada ning ministri arvamistega tutvuneda. Hra minister polla aga aega leidnud niigi palju, et riigiteenijate soove ära kuulata, rääkimata siis veel oma seisukohti avaldada. Teiste jutulkäijate jaoks on aga hra minister kuni tund aega leidnud. Niisugune hra majandusministri suhtumine riigiteenijasse on väärt, et seda siinkohal kinni naelutada. Riigiteenijad ei või küll kiidelda, et nende soovide ja arvamistega kunagi nii oleks arvestatud, nagu asjaolud seda on nõudnud, kuid seni on valitsuseliikmed siiski niipalju aega leidnud, et nad meie soovid ja arvamised vähemalt viisakalt ära on kuulnud. Hra

majandusminister Zimmermann on nüüd näidanud, et meil sellestki, vähemalt välistest viisakusavaldusest loobuda võidakse. Teisest küljest näitab aga hra Zimmermanni samm, kuidas valitsuse ringkondades meie peale vaadatakse ja mis meil sealt loota.

Muidugi ei pea me endid sellest heidutada laskma. Oleme vaid ühe kogemuse võrra rikkamad ja püüame seda parajal ajal meeletuleta. Meie tööandja on riik ja vabariigi valitsus tegutseb tema esindajana. Iga tööandja on kohustatud oma tööliste soove ära kuulama ja neid võimalust mööda rahuldama ja kui ta seda teha ei taha, siis on töölisel kas õigus tööseisaku abil teda sundida seda tegema või, kus see keeldud, on riigivõim kohustatud end asjasse segama ja selle eest hoolt kandma, et tööliste õiglasel nõudmised rahuldatud saaksid. Tööseisaku abil oma nõudmisi maksma panna ei taheta meile lubada, järelikult peab valitsus niihästi tööandja kui ka riigivõimu esitajana meie soovidega tutvunema ja teid nende rahuldamiseks leidma.

Et meie kunagi midagi üleaurust oleksime soovitud, seda pole meie teades seni veel ükski valitsus tõendada sõandanud. Ainult on laharvamised valitsenud meie soovide rahuldamise võimaluste ümber. Nende laharvamiste kõrvaldamiseks lahendusvõimaluste leidmine peaks valitsuse ja riigiteenijaskonna ühise koostöö juures hoopis soodsamalt edenema ja nii riigiteenijate hulgas hoopis rõõmsama töömeeleolu looma, kui siis kui nad vaenlastena üksteise vastas seisavad.

Ei soovi vabariigi valitsus niisuguse koostöö tarvidust tunnustada, siis ei jää meil muud üle, kui pöörduda otsekohe riigikogu kui valitsuse valija ja ametisse-seadja poole ja püüda oma soovide rahuldamist sel teel saavutada. Muidugi on niisugusel lahendusel ka omad halvad küljed, kuid nähtavasti ei jää meil muud süiski üle. Kuidas niisugune koostöö riigiteenijaskonna ja riigikogu vahel korraldatud peaks saama, seda küsimust loodame järgmises „Side“ numbris üksikasjalisemalt käsitada. Demokraai.

Veel kord kohustetäitjaist.

Põllutööministri täitmata lubadused. Kohtu- ja siseminister seletab riigiteenistuse seadust.

Eelmises „Side“ numbris peatusime lühidalt nähtuse juures, mida meie arvates tuleks nimetada „k.-t.-haiguseks“. Näitasime seal ka, kuidas Vabariigi Valitsus, selle asemel, et riigiasutisi seaduste piires talitamisega tagasi juhtida, seda seadusevastast tegevust ise veel süvendama asus; avaldasime juba siis kartust, et niisuguse valitsuse sammu tagajärjel senine seadusevastane talitusviis veel laialisemad piirid võtta võib. Nagu nüüd kuuleme, ongi meie kartused põhjendatult osutunud: mõnes põllutööministriumile alluvas asutuses on otse „k.-t.-epideemia“ puhkenud. Terved read juba kuni 10 a. Eesti riigi teenistuses olnud ametnikke on uute kooseisude kohaselt ümbernimetamisel muudetud kohustetäitjaks.

Endastmõistetavalt ei või riigiteenijate kutseorganisatsioonid niisuguses olukorras rahulikuks pealtvaatajaks jääda ja nagu kuuleme, ongi Tallinna Riigi- ja Omavalitsusteenijate ühing juba 2. augustil s. a. pöördunud hra põllutööministri

poole märgukirjaga, milles niisugused seadusevastased kohustetäitjaks määramised kiires korras tühistada palutakse. Märgukirjas on juhitud hra ministri tähelepanu sellele, et kord ametniku kohale määratud isikut pole enam võimalik määrata ametniku kohustetäitjaks. See võiks võimalik olla alles pärast seda, kui ametnik riigiteenistuse seaduse § 39 ettenähtud korras riigiteenistusest vabastatud on. Siis aga võib uus määramine sündida ainult riigiteen. seaduse §§ 4—9 ettenähtud korras ja vastava isiku sellekohase kirjaliku sooviavalduse alusel, milgi tingimusel aga mitte riigit. sead. § 13 alusel. Viimase paragrahvi alusel võidakse üle viia kaotatud ametkohalt uuele ametkohale ainult riigiteenistuses olevaid ametnikke. Kuna kõnesoleval juhul on tegemist just üleviimisega riigiteenistuse seaduse § 13 alusel, sellepärast pole ametnikkude määramine kohustetäitjaks — seega vabateenijaks — seadusepärane.

Hra minister on märgukirja üleandjale

lõpuks olnud sunnitud tunnustama, temagi olla juba varem arvamisel olnud, et kogu see kohustetäitjaks määramine juriidiliselt korras polla, kuid et ka mujal riigiasutis sedasama tehtavat, ja soovitav oleks, et igalpool ühesugune kord maksaks, sellepärast kandvat ta küsimuse ette valitsusele. Igatahes lubas hra minister ühe nädala jooksul anda ühin-gule kindla vastuse. Nädalast on nüüd juba saanud kuu, kuid vastust pole saanud ühing ega pole tühistatud ka kõnes-olevad seadusevastased määramised, nagu asjaosalistelt kuuleme. Selle vastu aga kuuleme, et põllutööministeeriumi asutustele on juhtnööriks saadetud hra kohtu- ja siseministri arvamine käesolevas küsimuses. Selles arvamises õigustavat hra kohtuminister täiesti senist talitusviisi, leides et riigiteenistuse seaduse § 13 polla ette kirjutatud, et ametkoha kaotamise tõttu uuele kohale viidav ametnik tuleks kohe ametnikuna ametisse nimetada. Sellepärast olla ametissemäärav ülemus õigustatud määrama üleviidavat kohustetäitjaks, kui ta seda tarviliseks peab.

Kui hra kohtu- ja siseminister tõesti niisuguse riigiteenistuse seaduse seletuse on andnud, siis ei jää see kindlasti maha kuulsast paragrahviväänamisest kindral Soots'i poolt siseministrina, mis kaasa tõi isegi valitsusekriisi. Hra kohtuminister on ju ise õigusteadlane; kas talle siis tõesti imelikuna ei kõlanud see seletus — polla ette nähtud, et „uuele kohale viidav ametnik tuleks kohe ametnikuna ametisse nimetada“. Kui keegi juba on ametnik, siis pole kindlasti enam tarvidust teda uuesti ametnikuks nimetada. Ja et ta tõesti on ametnik, seda tõendab peale muu ju see-gi, et ta uuele kohale üle viiakse. Üle

viia võib aga ainult riigiteenistuses olevat isikut, eraelust ametkohale määramist seni veel „üleviimiseks“ ei nimetatud. Riigiteenistuses olev isik, kes kord on nimetatud ametnikuks, jääb aga selleks niikauaks, kuni ta pole riigiteenistusest vabastatud, olgugi et ta vahest ametkoha kaotamise tõttu ka ilma ametkohata olla võib. See, et ametkoht kaotatakse, ei vabasta kedagi veel riigiteenistusest; riigiteenistusest vabastamine niisugusel juhusel võib sündida ainult ametissemäärava ülemuse kirjaliku otsusega pärast kuuekuulist ametnikkude reservis viibi-mist. Oleks tohtinud küll loota, et niisugused iseendast mõistetavad asjad hra kohtuministrile enam kui päevaselged oleksid pidanud olema. On ta siiski võimalikuks pidanud anda eelpoolkirjeldatud seletuse, siis võib seda seletada ainult sellega, et „eesmärk pühitseb abinõud“. Millise eesmärgi poole aga püütakse, seda näeme iga päev väga hästi ja see kohustab meid küsimust äärmiselt tõsiselt võtma. Kui juba nii avalikult tullakse seaduse selget mõtet eelpoolkirjeldatud viisil „seletama“, siis on küll põhjust karta peagi suuremaid riigiteenijate õiguste kärpimisi. Sellepärast tuleks riigiteenijate kutseorganisatsioonel tõsiselt valvel olla ja ka käesolevas küsimuses enne mitte võitlusest loobuda, kuni seaduslik kord maksma pannakse.

Lõpuks ei saa me jätta avaldamata imestust keskliidu tegevuseta oleku üle. Kõnesolev küsimus on ometigi niivõrd tähtis, et temast ka keskliit huvitatud tohiks olla. Me pole aga seni kuulnud, et ta selles mingisuguseid samme astunud oleks. Või arvab keskliit, et riigiteenijate õigusliku seisukorra kaitsmine ei kuu-lugi tema ülesannetesse? **Servus.**

Kuidas lõpetada ässitusetöö riigiteenijate vastu?

Vabariigi Valitsus astugu välja riigiteenijate kaitseks.

Riigiteenijate ees seisab ülitõsine ja kiiret lahendamist nõudev probleem: kuidas kaitsta end aastaid kestva ässituse ja laimu eest, millega teised rahvakihid riigiteenijate vastu üles kihutatakse. Nitkauga kui see probleem pole riigiteenijatele soodsas mõttes lahendatud ei maksa meil hellitada mingisuguseid lootusi meie ükskõik kui väga õigustatud nõudmiste rahuldamiseks. Lootsime möödunud ke-

vadel, et pärast Riigikogu valimisi see ässitus ehk iseenesest vaibub, kuid valimistest möödunud kuud tõendavad, et oleme eksinud; ässitus kestab endiselt edasi. Selle ligi kümneaastase ässituse ja kihutuse tagajärjel on arvustusvõimetu rahvamass viidud nii kaugele, et ta riigiteenijas näeb meie riigi kõige suuremat vaenlast ja enda ja riigi päästmist riigiteenijaskonna hävitamises. Peab ainult

tänama eestlase rahulikku ja tagasihoidlikku iseloomu, et rahvas seni veel pole ise otsekohe asunud seda arusaamist tegelikult teostama, nagu see niisuguse kihutustöö tagajärjel ilmsiks on tulnud mõnel pool välismaadel, kus rahvas teistsuguse temperamendiga kui meil.

Te võite liikuda maal või linnas, raudteel või laeval, kuid iga inimene (kui see juhuslikult pole ise riigiteenija, tihti aga isegi viimased!), kellega te juttu alustate, kaebab teile tingimata, et muidu saaks veel kuidagi ära elada, aga see arutu suur riigiteenijate parv, see sööb meid paljaks, see hävitab me riigi, see on kõigi hädade ja õnnetuste põhjus, olgugi et tal endal ka kõige pisematki aimdust ei ole riigist ega selle ülesannetest, veel vähem riigiteenijate arvust, mis nende ülesannete täitmiseks vaja, samuti ka olukorrast, milles riigiteenijaskonna suurim enamus töötama peab. Aga need arvamisid on talle aastate jooksul juba nii tugevasti sisse sugereeritud, et te tõelist seisukorda talle kuidagi selgeks ei saa teha. Kurioosumina võiks märkida, et nende ridade kirjutajale suvel mererannas puhkuses olles isegi salapiiritusevedaja riigiteenijate suure arvu üle kaebas ja märkuse peale, et temagi amet ometi terve rea riigiteenijate ametis pidamise tingib, arvas — see olevat täiesti üleliigne, tema toovad oma piirituselaadungid sellepeale vaatamata randa.

Aga kas võibki niisugust arusaamist pahaks panna kontrabandistile, kui Eesti suurem saksakeelne ajaleht — Revaler Bote — kes muidu kangesti armastab rõhutada oma soliidisust, tuleb ja tõsise näoga seletab, et Eestis iga kümme elanikku pidavat üleval ühte ametnikku, et viimaste arv suhtuvat rahva üldarvuga nagu 1:11, et riik kaotavat aastas ametnikkude teejoomise tõttu üksi 108.750.000 senti, tee ja suhkrul kulud kaasa arvamata jne., jne. (Revaler Bote nr. 182 s. a.). Kui juba niisugune asjatundmine ja arusaamine omale ruumi leiab end soliidseks pidava ajalehe veergudel, mida võib siis veel harilikult surelikult oodata!

Paistab imelikuna ja arusaamatuna, milleks on kõike seda ässitust ja riigivõimu autoriteedi hävitamist vaja, sest lõppude lõpuks peab see ju igas kodanikus hävitama igasuguse lugupidamise riigivõimu vastu, kes ei suuda majas korda jalule seada, end üleliigsetest amet-

nikkudest vabastada ja ülejäänuid tõsisele produktiivsele tööle rakendada.

Ässitajad ise, vähemalt nende juhid, teavad väga hästi, et teatud hulga ülesannete jaoks peab olema vastav arv nende täitjaid, kui ei taheta, et need ülesanded täitmata jääks; teavad väga hästi, et ikka suurema hulga ülesannete riigi peale võtmisega paratamatult kaasas käib riigiteenijate arvu suurenemine, et elukalliduse tõusmisega, milles nad enamasti ise süüdi, paratamatult tõsta tuleb riigiteenijate nominaalpalku, kui ei taheta, et nad sõna tõsisel mõttes nälga sureksid; aga kui nad kõigele sellele vaatamata kasulikmaks peavad seda ässitust jätkata (ja nii kaudselt endale anda vaesusetunnistuse, sest on ju riigivõim pea kogu aeg olnud nende kätes või vähemalt mõju all), siis tehakse seda kindla eesmärgiga ja teadmisega, et võit kaotused üles kaalub. Ässitajate eesmärgiks on terroriseerida riigiteenijaskonda, kõrvaldada temast iseseisvad ja selgrooga isikud ja nii muuta riigiteenijaskond tahtejõuetuks, roomavaks võimulolevate erakondade käsilaste karjaks, kes end enam ei tunnena üldsuse teenijatena, riigi kui terviku huvide valvajatena ja kaitsajatena, vaid oma ülesannet ja eesmärki näeksid ainult kihi- ja erakonnahuvide sõnakuulelikus teenimises. Muidugi püütakse selle roomajate karja jaoks ka võimalikult vähe välja anda, et seda rohkem üle jääks enda jaoks. See on selle ässituse tõeline siht ja eesmärk, mille kättesaamiseks on head kõik abinõud.*)

Muidugi pole meie ässitajad selle mõtte leiutajad, vaid seni on riigiteenijaskonnad ikka ja igalpool pidanud olema võimulolijate sõnakuulelikeks teenreiks, kuid ilmasõjale järgnenud revolutsioonide keerises varisesid riikide valitsejad „jumala armust“ ja riigivõimu allikaks pidi edaspidi olema, vähemalt nimeliselt, rahvas. Sellepärast pidid siis ka riigiteenijad muutuma rahva teenreiks, üldsuse

*) Kui kaugele selle oma sihi saavutamises juba arvatakse jõudnud olevat, seda nägime väga hästi hiljuti vaieluste puhul agronoomilise abinõu korraldamise üle ja veel hiljem selles, kuidas üks meie mõjukamaid majanduslikke organisatsioone julges katset teha mõjutada riigiametnikkude määramist.

huvide kaitsjaks, nagu seda otsekohe deklareerib Saksa vabariigi põhiseadus öeldes, et ametnikud on üldsuse, aga mitte mõne üksiku erakonna teenrid (§ 130). Tegelikult pole aga riigivõim mitte enam rahva käes; selle on osanud vallutada erakonnad ja majanduslikud rühmitused ja sellepärast püütaksegi nüüd hävitada neid viimaseid takistusi oma võimu piiramatult käsitamiseks — erapooletuid ja iseseisvaid riigiteenijaskondi. See sünnib meil, sünnib ka mujal, ainult selle vahega, et mujal kas juba ollakse arusaamisele jõutud, et niisugune talitusviis riigile hädaohtlik on ja sellepärast sellest loobutud (näit. Ameerikas), või jälle vahete-vahel võimule pääsevad voolud, kes end tunnevad kohustatuna selle vastu välja astuma. Näiteks paar aastat tagasi, kui Saksamaal samasugune ässitustöö riigiteenijate vastu oma haripunktile jõudis, tundis valitsus enese kohustatud olevat (olguigi alles riigiteenijaskonna sellekohase sooviavalduse järelduel) riigipäeval (17. märtsil 1927) sellele vastu astuma siseminister Dr. Keudelli kaudu, kes deklareeris: „Ametnikkudemministrina on minu kohuseks alal hoida tööõõmu meie riigiteenijaskonnas. Sellelt meie riigi tulevikule otse määravalt mõjuvalt seisukohalt pean ma puudutama nähtust, mis riigiteenijaskonnas rahulolematust tekitada ja nii riigihuviseid riivata võib.

Nii poliitilises kui ka majanduslikus eriajakirjanduses on kuuldavale tulnud oma arvult kui ka mõjult mitte alahinnatavad hääled, mis riigiteenijaskonna ja tema omapärase õigusliku seisukorra alalhoidmist meie rahva praeguse majandusliku olukorraga ühendamatuks ja riigi majapidamise koormamiseks tembeldavad. Sageli kantakse need ideed ette propagandistlikul viisil, kujutades ametnike otse päevavarastena. See ähvardab tekitada rahvas meelepaha ametnikkude või nende üksikute liikide vastu, on seda kahjuks juba siin ja seal teinudki. Mina võin niisuguse nähtuse üle, kus sageli ka ebatõelised või eksiteele viivad arvulised näited osa mängivad (just nagu meilgi!), ainult sügavat kahetsust avaldada. Majandus ja riigiteenijaskond on üksteisest olenevad; üks pole mõeldav ilma teiseta. Sellepärast ei pea nad üksteise vastu võitlema, vaid püüdma üksteist mõista ja austada. Riigiteenijaskonnal on õigus nõuda, et ka valitsus need kallaletun-

gid tagasi tõrjub ja oma ametnikkude eest välja astub.

Ametnikkude suhe riigipõhiseadusele ja Saksa vabariigile, kui selle põhiseadusega maksmapandud riigivormile, järelduub nende põhiseadusele antud vandest ja sellest, et põhiseadus on nende tegevuse aluseks. Ka mina asun seisukohal (nagu seda ametnikudki oma märgukirjas toonitasid. X.), et ametnikud peavad tundma end seotuna riigiga. See ei tähenda mulle midagi muud, kui et nad... kogu oma jõu peavad pühendama riigile...“

Niisugune osekohene valitsuseliikme seletus mõjus ja pani nii mõnelgi kiskõril suu tükiks ajaks kinni, kuigi mitte alaliseks, sest endine ässitustöö on nüüd paari aasta möödudes jällegi uuendunud. Kuid väga suur mõju oli niisugusel seletusel harilikkudele kodanikkudele, kellede siimad nüüd valitsuse autoriteetliku seletusega avatud said niisuguse ametnikkudevastase kihutustöö tõelise väärtuse kohta. Ja selles mõttes oli sellel seletusel arvatamatult suurem mõju.

Meie arusaamise järgi pole Eesti vabariigi valitsusel mitte vähemad kohustused riigi kui ka riigiteenijate vastu. Ka tema on kutsutud ja seatud kaitsema riigi huvisid, millede hulka kahtlemata kuulub ka rahulolu ja tööõõmu alalhoidmine ja edendamine kodanikkonnas, eriti aga riigi ülesannete otsekoheste teostajate — riigiteenijate hulgas. Samuti on tema kohus valvata selle järele, et riigiteenijad kaitseksid riigi huvisid, nagu seda nõuab riigiteenistuse seaduse § 26, aga ka et nad neid takistusega ja kartusega kaitsta võiksid. Sellepärast ei tohiks meie arvates palju nõutud olla, kui riigiteenijaskond lootma jääb, et vabariigi valitsus õige pea juhuse leiab sellele inetule ja riiklikult otse hädaohtlikule rahvamassi üleskihutamisele riigivõimu ülesannete teostajate vastu, mis lähenevate omavalitsuste esinduskogude valimiste tõttu kindlasti veelgi suureneb, sellega lõpu teha, et ta avalikult ja kindla sõnaga selgitab, kuidas tõeliselt on lugu riigiteenijate arvuga, nende palga ja tööoludega, töölihtsustamisega ja selle võimalustega ning kes viimaste eest vastutavad. Riiklikult seisukohalt on niisugune seletus mõõdapääsematu. X.

Riigiteenijate kutseühisusline liikumine ja parteipoliitika.

Riigiteenijate esindajad parlamendi valimistel. Kutseorganisatsioonide suhtumine ametiühisuste keskliidule.

Riigiteenijate kutseühisusline või kutsepoliitiline liikumine ei ole mõni moodne ega kunstlikult tekkinud ühiskondliku elu nähe, vaid elutingimustest ja olukordadest võrsunud tarvidus. Mida raskemalt pigistavad majanduslikud olud, mida väljakannatamatuks muutub õigusline kord, seda suurema teguvõime omab liikumine ja ümberpöörduvalt.

Kutseühisusline liikumine on lähem naaber ühistegelisele liikumisele selle poolest, et nagu viimane eemale hoiab parteipoliitilisest vendlusest, samuti peab minema lahus ka kutsepoliitika parteipoliitikast.

Aastat 3—4 tagasi töötasid riigit. kutseorganisatsioonid märgatava eduga. Tol ajal oli riigiteenijate majandusline olukord väga raske, mis sundis pingule tõmbama oma jõudu ja ära kasutama kõiki seadusepäraseid vahendeid, et kitsikusest vähegi pääseda. Siis ei tulnud kutseühisustesse parteipoliit. sihtidega, ei kasutatud ära kutseüh. tegelastele kingitud usaldust selleks, et isklisi sihte taotlema, vaid oldi otsekohene, tegutseti ausalt üldise asja kasuks. Kutseorgan. seismises elus olid vahekorrad selged ja tegelaste sammud sirgejoonelised. Siis tuli murrang. segane aeg. kus võimatuks muutus ühise keele leidmine. Algul naistis eemalseisjatele kui oleks alles nüüd kutseüh. liikumine õigele sihile sattunud. õiged juhid leitud, kes kutseühisuslise liikumise oma tugevatel õlgadel õigesse roopasse juhivad. Kuid paar viimast aastat ei ole suutnud nendele lootustele reaalselt tagatist muretseda, vaid ümberpöörduvalt — kutseüh. liikumises on tekkinud seisak ja tagurpidimine. Riigiteenijate parlamendist-keskliidust eemalduvat üksteise järele teguvõimsamad organisatsioonid ja osa jäänuid ei saa keskliidu tegevust heaks kiita. Keskliidu mõjuüirakond väheneb silmnähtavalt, kuna üksikud tugevamad organisatsioonid enesemääramise õiguste poole suunduvad. Riigiteenijate häälekandja, ajakiri „Side“, mis keskliidule võrratu tähtsusega oli, läks keskliidu valdamiselt ära. Keskliidu poolt kavandatava uue häälekandja ellukutsumine ei paranda

midagi, vaid ennem küll halvendab olukorda, luues eeldusi lahkpüüeteks ja jõudude killustamiseks. Loomulikuks ei saa tekkinud olukorda pidada ja kui see pikale venib, siis võivad peagi kaotssi minna needki saavutused, mis on nõudnud kutseorg. visat võitlust.

Siin ei aita aga üksnes paljas faktide konstateerimine ega helde käega süüdistuste jagamine. Vigu ja eksisamme on tehtud — kas vilumatuse, ülevoolava noorusliku energia tõttu või muil põhjusil. Kuid vigu ja eksisamme peab ära näitama üheltpoolt ja ausameelselt tunnistama teiselt poolt, et neist õpetust võtta edaspäises tegevuses.

Ei saa nimetamata jätta, et viimastel aastatel kutseüh. kipub õisi ajama parteipoliitika. Kutseüh. liikumise seisukohalt oli keskliidu poolt väga julge samm see, kui ta riigikogu valimisi asus propageerima üksiku poliit. partei huvides. Sarnane samm ei too praegustes oludes mingisugust kasu, — ei poliit. parteile ja veel vähem kutseorganisatsioonidele, kus paratamatu lõkkele võib lüüa parteipoliitiline võitlus, mis kutseüh. liikmed, kes kuuluvad mitmesugustesse poliit. partidesse, üksteisega vastollu ajab. Riigikogu valimised on riigiteenijatele esmajärgu tähtsusega ja lähemaks sihiks jäägu — omi esitajaid riigikogusse saata. Sinna poole tuleb püüda kõige suurema visadusega ja ettevaatusega. Kuid seda püüet tuleb teisiti teostada, kui keskliit arvas teostada võivat. Kui tahetakse, et pääseksid riigiteenijate esindajad kõrgesse kogusse, siis peaks eeltöödega juba aegsasti peale hakkama, et järgmised valimised üllatusi ei valmistaks. Puudutan veel ühte küsimust, millel kutseühisuslikes liikumises oluline tähtsus on ja mille otsustas keskliit eitavalt. Kõnelemata sellest, et kutsepoliitilises võitluses tuleb sageli otsida liitlasi, ei pidanud keskliit tarvilikuks kontakti astumist ülemaalse ametiühisuste keskliiduga, kes omalt poolt heanaabriliku vahekorra loomist oli pakkunud. Tundub, et see tähtis küsimus ei leidnud keskliidus igakülgset kaalumist ja sellepärast tehti otsus väga ker-

gel käel. Kuna ametiühisuste sihid ühtuvad riigiteen. kutseüh. sihtidega, sest ametiühisused võitlevad samuti oma liigete majanduslise ja õiguslise olukorra parandamise eest, siis jääb arusaamatuks keskliidu otsus. Kui ollakse arvamisel, et ametiühisuslaste ridades leidub äärmist pahempoolset elementi, kes ehk suhtuvad olemasolevale riigikorrale vaenukult, siis on see puhtpoliitiline küsimus, millega tegemist ei tee riigiteenijate kutseorganisatsioon ega ametiühisused. Kuid tegelikust elust võib palju juhuiseid tuua, kus ametiühisuste tegelased eduga töötavad riigi ja kogukondlikkudes asutustes ja ettevõtetes kõrvuti väga mõõdukate kodanikkudega. Muuseas olgu siin üks näitus eeskujuks praegustele kutsetegelastele, kuidas toimisid kutseorganisatsioonid 1923. a. Tallinnas Lootuse ruumidesse oli kokku kutsutud üleriikline ametiühisuste kongress. Kutsed said ka riigiteenijate kutseorganisatsioonid. Viimased võtsid kutse vastu ning saatsid oma esitajad kongressile, kus ühiselt mõõdukate ametiühisuslastega loodi tugev

vastasrind äärmisele käremeelsele tiivale. Tänu riigiteenijate kutseorg. osavõtule jäid äärmiste käremeelsete absurdset ettepanekud õhku rippuma, kuma riigiteenijate kutseorg. esitajad ühes terve hulga mõõdukate ametiühisuslastega kongressilt lahkusid ja teises kohas koosoleku ära pidasid, kus küsimusi kainelt kaaluti ja mõõdukaid otsusi tehti. Kui ei leitud midagi kohutavat ametiühisuslastega koostöötamises viis-kuus aastat tagasi, kus üldine massi meeolu oli veel revolutsiooniline, siis ei peaks nüüd küll takistusi leiduma vahekordade jaluleseadmiseks ametiühisustega, kus praegu mõõdukas meeolu on domineeriv. Kutseorgan. tegelastel ei tarvitse mitte haiglaselt tundelik ja juurepääsemata olla ettepanekute vastu, mis tulevad ühelt ehk teiselt poolt.

Olukord nõuab uut teede otsimist ja põhjalikku ning igakülgset küsimuste kaalumist, et seismajäänud koormat jälle veerema panna, mida ootab rahutult rohkearvuline riigiteenijate pere.

Riigiteenija.

Riigiteenijate kutseorganisatsioonid poliitilise ajakirjanduse valgustusel.

Kas organiseerimine või desorganiseerimine?

Kardetav samm riigiteenijate kutseorganisatsioonide arenemises on astutud seega, et on asutud arusaamatusi lahendamata poliitilise ajakirjanduse kaasabil, millega organiseerimise küsimus terves ulatuses ähvardab nihkuda poliitilisele pinnale. Olgugi ajakiri kõigi ühiskonda puutuvate küsimuste ja elunähetepooleletuks peegeldajaks, ei saa kuidagi taktiliselt õigeks pidada, kui poliitiliste organisatsioonide seesmised küsimused seotakse poliitilise ajakirjanduse kella külge.

Nii leiame viimasel ajal loetavamates poliit. ajalehtedes informatsiooni keskliidu tegevusest, milles manitsetakse riigiteenijate organisatsiooni poliitilise eemale jääda. Riigiteenijate keskkliit, kelle inspiratsioonil sarnased kirjutised poliit. ajakirjanduses ilmutatakse, ei suuda vist küll enesele ette kujutada kui kardetavat mängu ta mängib riigiteenijate organisatsioonide kulul. Kui riigiteenijate keskkoondis — keskkliit ise kahtleb omale al-

luvaid organisatsiooni poliitikat tegemises, mille vastu tegelikult ometigi kutsetegelased ise võitlevad, siis peab ühiskond tahes ehk tahtmata arvamisele tulema, et kutseorganisatsioonid ei ole muud kui maskeeritud poliitikat tegijate pesad. Ja see annab avalikule arvamisele kõik trumbid kätte riigiteenijate mahategemiseks edaspidi, mida juba nüüd paljude poliitiliste rühmituste poolt sageli kuuleme igal parajal juhusel. Vähe seda, et keskkliit ebaõige informatsiooniga varustab ajakirjandust ja avalikku arvamist, millega märksa raskendab kutseorganisatsioonide tegevust ja arenemist, ta killustab ühtlasi ise organisats. üksmeelt, tõrjudes enesest eemale tugevamad allüksused, nagu seda on raudteelaste keskkühing ja Tallinna riigi-omavalitsuse teenijate ühing, kellega keskkliit viimasel ajal vaenujalal seisab. Keskkliidu praegustele tegelastele on põhjendatud etteheiteid tehtud poliitilisele pinnale libisemise ja taktiliselt lubamata

sammude pärast, mis lahkkelid on organisatsioonides esile kutsunud. Kuid selle asemel, et omi vigu parandada, oma tegevustaktikat kaalumisega võtta, läheb keskliit veel kaugemale, — hakkab teisi süüdistama selles, milles ise hukkamõistmist ära teeninud. Allorganisatsioonid õiendavad omavahelisi asju omavahel distsipliini ja taktitunde kohaselt, lahendades lahkarvamisi ja eksimusi kodusel teel, nagu organisatsioonide huvid seda nõuavad. Keskliit jätab aga kõik otsekohesed teed kasutamata ja tormab kaudseid teid mööda poliitiliselt ajakirjanduselt omale abi otsima, kutsudes seega kõrvalisi kodanikke kohtumõistjaks seesmiste, koduste tülide asjus. Sarnane teguviis ei anna mitte üksnes keskliidu praegustest tegelastest nõrkusetunnustust, vaid illustreerib ka ühtlasi keskliidu enese seesmist nõrkust. Kui keskliit kardab, et mõned temale alluvad tugevamad koondised tema mõjupiirkonnast ära libisevad ja uut riigiteenijate keskkoondest kavatsevad ellu kutsuda, siis mispärast ei pane keskliit oma autoriteeti maksma ja ei kutsu neid korraks? Ta saab isegi väga hästi aru, et temal sellast autoriteeti enam ei ole ja sellepärast ei pööranud ta ka mitte oma allüksuste poole, vaid ajakirjanduse poole, kust lootis autoriteetlikumat manitsust, mis pidi mõju avaldama seda enam, et asjale oli antud poliitiline vär-

ving, millega loodetakse kangekaelseid organisatsioone poliitiliselt kahtlasteks tembeldades vaenujalale ajada ajakirjandusega. Rahvuspoliitiline põhihääl, mis kostab keskliidu informatsioonist, ei ole sugugi võõras nendele kutseorganisatsioonidele, kelle peale keskliit kurjustab. Küll tuleb aga analüüsida, kuivõrd see rahvuspoliitiline toon tuleb mõne praeguse keskliidu tegelase südamest. Ei maksaks igapäises elus kulutada sarnaseid väljendusi, millega defineeritakse kõrgeid aateid, pealegi kui selleks ei ole õige koht ja aeg. Tahab aga keskliit siin kohelda omale alluvaid üksusi rahvustunde või rahvuspoliitilise tunde puudumises, siis ei või ta ju sugugi hoobelda omale alluva 10.000 organiseeritud liikme arvuga, kelle peale temal ometigi mingit mõju enam ei ole, nagu ise tunnistab. Keskliit näitab, et ta oskab ja võib sisse murda avatud uksest ning hoopesse anda oma enese autoriteedi pihta, mis kahjulik ja üleaarne. Sarnane keskliidu tegevustaktika ei vii riigiteenijaid mitte organiseerimisele, vaid desorganiseerimisele. Siin tunneb iga elujõuline riigit. kutseorgan. enese kohustatud olevat keskliidu vildaka tegevuse vastu välja astuma, et paljude aastate jooksul vaevaga tehtud organiseerimisetööd, mis kipub kaotsi minema, päästa ja õigesse roopasse juhtida.

Riigiteenija.

Organiseerimisliikumisest omavalitsusteenijaskonnas.

Omavalitsusteenijate liidu asutamismõtte algatajaks ja õhutamajaks oli Narva linnateenijate selts, kes 1927. a. kevadel pöördus vastava üleskutsega kõigi Eesti linna- ja maaomavalitsuste teenijate poole. Algatus leidis vastukõla ja juba 1927. a. novembris peeti ära Tartus liidu asutamiskoosolek. Aasta hiljem — 1928. a. novembris — astus samas Tartus kokku esimene liidu asemikkudekogu, kus valiti ka liidu juhatus järgmises koosseisus: B. Mäelo — esimees, M. Vaarpuu, L. Rosenfeldt ja E. Selge — abiesimehed, A. Mekkart — sekretär, H. Madisson — laekur ja O. Härm — abilaekur. Käesoleva aasta juunikuul lõpul peeti Pärnus liidu asemikkudekogu järjekorralist koosolekut. Koosoleku järelkajana ilmus „Vaba Maas“ kirjutis „Riigiteenijaid tahetakse kiskuda parteipoliitilisele pinnale“, milles, nagu näha järgnevalt liidu juhatusel liikme poolt antud selgitusest, koosolekul peetud läbirääkimisi ebaõigelt ja sihilikult on valgustatud. Asja tähtsuse tõttu avaldame, ehkki hilinemisega, tõsiolude järele seadmiseks A. M. kirjutise käesolevas numbris täielikult.

Toim.

„Vaba Maas“ nr. 159 ilmus kirjutis „Sotsialistide uus mõrd“, „Riigiteenijaid tahetakse kiskuda parteipoliitilisele pinnale“, „Kumba teed minna“. Hiljem ilmus sama kirjutis paaris teises päevalehes ainult lausete ja sõnade ümberpaigutustega: põhitoon kirjutistes jäi aga samaseks.

Nähtavasti on tahetud tolle kirjutisega anda kabjahoopi omavalitsusteenijaskonnas organiseerimisliikumisele. Muidugi, olgem otsekohesed, et anda asjale rohkem erapooletut ilmet, on kirjutisele allakirjutatud „riigiteenija“.

Viimasel Pärnus peetud Eesti Omavalitsuste Teenijate Asemikkudekogu koosolekul viibis ainuke riigiteenijate esindaja J o h a n n e s K a l l m a n n. Ergo, ainuke inimene, kes sellist informatsiooni

võis anda „Vaba Maas“ kirjutavale riigiteenijale, ent mida aga siiski uskuda ei tahaks. Ent samuti ei tahaks ju uskuda ka seda, et omavalitsusteenijad oleksid annud ise sarnast informatsiooni.

„Vaba Maas“ seisis sõna-sõnalt: „Talvel asutati sotsialistide poolt Tartus omavalitsuste teenijate liit. Pärnus lau-lupeo ajal tänavu suvel pidas nimetatud liit oma saadikutekogu koosolekut. Ka riigi ja omavalitsuse teenijate keskliidu esitaja komandeeriti omavalitsuste teenijate liidu asemikkudekogu koosolekule. Seal soovitasid hra Mekkart ja Mäelo riigi- ja omavalitsuste teenijate keskliidule oma nime muuta riigiteenijate liiduks ja järgmise motiveeringuga: „Meil on tööliste liit, omavalitsuste teenijate liit ja Teie muudate oma keskliidu riigiteenijate liiduks, siis asutame ametiühisuste keskliidu“.

Mis puutub eeloleva väljavõtte esimesse ossa, siis asutati Eesti Omavalitsuste Teenijate Liit Narva linnateenijate seltsi (umbes 170 liiget), Tartu maavalitsuse teenijate ühisuse (umbes 60 liiget) ja Tartu linnateenijate ühingu (umbes 350 liiget) poolt, kellede volinikkudena asutamispõhikirjale alla kirjutasi: esimese ühingu volitusel M. Vaarpuu, teise — ins. J. Rosenfeldt ja kolmanda — A. Mekkart. Teatavasti kuuluvad aga igaks allakirjutajaist ise parteisse, või ei kuulu kaks esimest kuhugi parteisse. Riigiteenijate esindaja viibis koosolekul E. O. T. Liidu juhatusel. mis näitab omakord, et koostöö tahtlus algatus on väljalainud E. O. T. Liidust.

Mis puutub Pärnus peetud Eesti Omavalitsuste Teenijate Liidu Asemikkudekogu koosolekusse enesesse, siis möödus mainitud koosolek kõigilt üksmeelse ja töötulemusriikka tähe all. Isegi riigiteenijate esindaja ütles koosoleku möödudes, et tema on vähe näinud nii asjalikke ja kiireid koosolekuid, nii pika päevakorraga ja lisa juure, et ent kus kõik head inimesed on koos, seal on see võimalik.

Ja neis rohkeis resolutsioones, mis asemikkudekogu koosolekul Pärnus vastu võeti, ei leidu üheski, mis läheks välja riigi- ja omavalitsusteenijaskonna ühise pere lõhkumisele. Küll selle vastu toonitati tihedasse kontakti astumise tarvidusest riigiteenijatega otsides ühise koostöö võimalusi. Ja sellel seisukohal on olnud E. O. T. Liidu juhatus Liidu asutamispäevist saadik.

Pärnu koosolekul toonitas A. Mekkart eriti kolmest asjaolust, mida tuleks püüda kätte saada omavalitsusteenijaskonnal:

1) et iga omavalitsuse juures oleks omavalitsusteenijate ühing ja kus aga on omavalitsused väikearvulise teenijaskonnaga, seal asutada ja koondada mitme omavalitsusteenijad ühte ühingu: näitena tõi ta praegu E. O. T. Liitu kuuluva Järva Omavalitsuste Teenijate ühingu.

2) Koondada kõik omavalitsuste teenijate ühingud E. O. T. Liitu.

3) Lõpuks korraldada ülemaaline konverents või kongress, kus siis alles võiks kõne alla tulla liitumise küsimus, niihästi oma kui välismaa organisatsiooniga, mille juures silmas pidas ja mainis eestkätt naabermaid Lätit ja Soomet. Ent see on ka organiseeritud omavalitsuste teenijate üldtahe, väljendatud A. Mekkart kaudu Pärnu koosolekul.

Kui toonitati Pärnu koosolekul, et meil on palju ühiseid huve, millede kättevõitlemiseks ei oleks üleliigne ühine ülemaaline keskliit, millesse oleks koondatud: riigi- ja omavalitsuste teenijad, õpetajad ning töölised, siis ei ole see ju ometi mingi surmapatt. Vastuoksa neil kõigil on erihuvid, ent neil kõigil on ka ühiseid huve, mille tõttu võib lahus minna, ent võib ka koos minna, kui on tarvidus võidelda parima tuleviku nimel, parimate eluvõimaluste saavutamiseks.

Aga kuna ju kuidas seda teha, selle üle ei mainitud tollel koosolekul sõnagi, sest kõige pealt seisis ja seisab E. O. T. Liidu juhatusel raske ülesanne ees ja isegi Pärnus peetud koosoleku kohustusena organiseerida omavalitsusteenijaid ja koondada neid nende organisatsioonide kaudu Eesti Omavalitsuste Teenijate Liitu. Samuti seisab Liidul rida päevaküsimusi lahendamisel, mida pole lahendanud riigi- ja omavalitsuste teenijate keskliit ja mida ei tule lahendada ega ei oskagi paremini lahendada keegi teine, kui organiseeritud omavalitsuste teenijate pere ise.

Mis puutub „Vaba Maa“ nr. 159 ilmunud artiklisse üldiselt, siis paistab imelikuna, et just „riigiteenija“ tuleb õpetusi jagama omavalitsusteenijaskonnale, nagu oleks omas organisatsioones kõik kõige paremas korras. Selle vastu aga paistab, et riigi- ja omavalitsuste teenijate keskliidus ei ole just omal kõik korras, kui kõnesolevat kirjutist arvesse võtta.

Samuti kui meele tuletada õpetajate lahkumist mainitud keskkliidust.

Käesoleva kirjutise avaldajale aga paistab, et pole aeg anda mükse üksteisele, vaid ühisel jõul võidelda ühiste sihtide saavutamiseks parima tuleviku nimel.

Selleks ei tohiks puududa head tahet hea vahekorra loomiseks, niihästi riigiteenijate ja omavalitsusteenijate, kui ka õpetajate ning organiseeritud tööliskonna vahel, mis oleks aluseks võitluses ühiste sihtide eest parimate elutingimuste eest võitlemisel.

A. M.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu praegune seisukord.

Peale Norra, Soome, Portugaalia ja Venemaa kuuluvad kõikide Euroopa maade tööliste ülemaalsed liidud Amsterdami Rahvusvahelisse Ametiühingute Liitu. Kahes esimeses eelpoolnimetatud maadest oli üksvahe märgata sõbrustamist Moskvaga. See oli mõõdaminev nähtus. Nende maade ametiühingulise liikumise käiku tähele pannes, võib ennustada peatset lähenemist Amsterdami Liidule. Viimasel pole aga mingit vajadust selle käigu peale erilist mõju avaldada.

Portugaalia ametiühingutes omal ajal domineeriv sündikalistlik vool on oma mõju suuresti kaotanud. Rahvusvahelisel Ametiühingute Liidul on head suhted ametiühingutega Portos ning loodetav on varstine ametiühingute ülemaalse liidu ellukutsumine Portugaalias.

Erilist huvi pakuvad Liidule Lõuna-Ameerika maad, kus valitsemas hispaania keel. Heameelega nähes nende maade astumist Liitu, on viimane oma ajakirjanduslisi teateid hakkanud ka hispaania keeles välja andma. Selletõttu ongi lähenemise suumas tehtud suuri edusamme. Ülemaaliste liitude loomise eeltööd arenevad hoogsasti. Niipea kui need loodud, on loota Liiduga ühinemist, kuid praegusel ajal kuulub Lõuna-Ameerika maadest Liitu ainult Argentiina.

Põhja-Ameerikas kuuluvad Kaanada ametiühingud Amsterdami Ametiühingute Liitu. Ameerika Ühisriikide ametiühingutega oldi siinamaale ainult elavas kirjavahetuses. Ameerika ameeriklastele, Euroopa eurooplastele — see on nende ametiühingute seisukoht. Sellepärast ei või loota Ühisriikide töölisorganisatsioonide peatsele liitumisele Amsterdami Liiduga. Et aga mitmed Ameerika ametiühingud rahvusvaheliste kutseühingutega siiski liitunud on, siis võib ka loota, et liitumine

Amsterdami Ametiühingute Liiduga ükskord tõsiasjaks saab.

Aafrikas kuulub Rahvusvahelisse Ametiühingute Liitu Lõuna-Aafrika mustade tööliste ühing. Valgete ja mustade tööliste vahekord on viimasel ajal märksa paranenud. Valgete organisatsioonid, siinamaale järjekindlalt keeldudes neegrite organisatsioonidega ühendust pidamast, on oma seisukohta muutnud ja selletõttu ei paista enam võimatu olevat koostöö mustade ja valgete vahel. Endise Saksamaa koloonia valgete tööliste organisatsioon on Amsterdami Liitu astunud. Viimane seadis tingimuseks, et ka neegrite ametiühingute vastuvõtmine Liitu vabalt sünniks.

Egüptuses kutsuti kahe aasta eest ellu Ülemaaline Ametiühingute Liit. Augustikuul sel aastal tuleb egüptlaste delegatsioon õppereisule Euroopasse ja egüptlaste ametiühingute liidu liitumist Amsterdami Rahvusvahelise Liiduga on lähemal ajal oodata.

Kauge-Ida organisatsioonidega — isearanis Jaapani ja India omadega — on Amsterdami Ametiühingute Liidul kõige paremad vahekorrad. Nende maadega läbikäimine on õige intensiivseks muutunud pärast otsekohest kokkupuutumist Genfis Rahvusvahelise Töölisorganisatsiooni kongressidel. Idamaa organisatsioonide juhid kavatsevad sealseid organisatsioone Amsterdamiga liita niipea kui kaovad neis organisatsioonides kommunistlikud voolud. Rahvusvaheline Ametiühingute Liit ühes rahvusvaheliste kutsesekretariaatidega kavatseb delegatsiooni Kauge-Idasse saata, kes Briti-Indiat, Jaapanit, Hiinat ja Hollandi-Indiat külastaks.

Senikaua kui inglaste ametiühingud venelastega koostöötamist võimalikuks pidasid, oli ka Rahvusvaheline Ameti-

ühingute Liit summitud sellele küsimusele tähelepanu pöörama. Kuid peagi jõudsid inglased arusaamisele, et koostööd venelastega teeb võimatuks Moskva Punase Ametiühingute Liidu illegaalne tegevus. Inglise ametiühingud ja ühes nendega ka Amsterdami Liit lõpetasid selletõttu kõik suhted venelastega. Juba terve aasta ei peeta mingit kirjavahetust venelastega. Ka on nurjunud kõik sovjetimeeste püüded takistada Amsterdami Liidu ja kutsesekretariaatide tööd. Inglise ametiühingutega, samuti ka kõigi teiste maade omadega on Rahvusvaheline Liit kõige paremas vahekorras. Liidu uus esimees Citrine, inglane, tunneb huvi kõikide ametiühingute vastu ja on end kõige lühemal ajal hästi sisse töötnud.

Rahvusvaheline Ametiühingute Liit võib rahulikult tulevikku vaadata. Igal pool — nii rahvusliselt kui rahvusvaheliselt — on ametiühingulises liikumises tõusu märgata. Liit on loobunud igasugustest kõikumistest ja on kindlasti asunud oma ülesannete läbiviimisele.

Üheks raskemaks ülesandeks oli majandusprogrammi väljatöötamine. Üksikute maade eriliste nõudmiste kooskõlastamiseks tuli mitmed istangud pidada. Kõikide raskuste peale vaatamata suudeti siiski üldised põhijooned ülesse seada. Need põhijooned esitatakse heaksarvamiseks rahvusvahelisele ametiühingute kongressile, mis peetakse Stokholmis 1930. aastal.

Lähemas tulevikus asutakse „Üldise sotsiaalpoliitilise programmi“ väljatöötamisele. Eeltööd selleks on juba käimas ja neid soodustab Genfi Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, kellega Amsterdami Liit kõige tihedamas koostöös seisab. Küsimused, mis arutusele tulevad Genfi Rahvusvahelisel Töökonverentsil, sõelutakse liitu astunud maade organisatsioonide poolt juba enim läbi ja nende kohta seatakse põhimõtted ülesse.

Koostöö Rahvusvaheliste Kutsesekretariaatidega sünnib täiesti normaalselt. Kavatsus, mis veel Pariisi kongressil esiplaanil seisis, Rahvusvahelist Ametiühingute Liitu moodustada kutsesekretariatidest, mitte aga üksikute maade ülemaalistest ametiühingute liitudest, — on nüüd jäädavalt kõrvale heidetud.

Sõjavastase propagandale pöörab Amsterdami Ametiühingute Liit erilist tähelepanu. Sellepärast püüab ta Rahvusvahelise Sotsialistilise Töölisinternatsionaaliga, Noorsoointernatsionaaliga ja Spordiinternatsionaaliga kõige tihedamat koostööd arendada.

Rahvusvaheline Ametiühingute Liit on võrdlemisi rikas. Selletõttu on tal võimalik oma ülesandeid omal jõul teostada, ilma et tal oleks vaja abi paluda temasse kuuluvatelt ülemaalistelt liitudelt. Tal on isegi avar võimalus toetada kohalikke organisatsioone neis mais, kus see tarvilik on.

Tollide abil püütakse elukallidust tõsta.

Keskliidul tuleb olla valvel riigiteenijate huvide kaitseks.

Vaevalt jõudis möödunud kevadel jõusse astuda teenistusvanusetasu seadus ja osagi riigiteenijate palku uuesti lähendada sellele tasapinnale, millel nad olid praeguste palkade maksmapaneku ajal 1927. a. alul, sest vahetpidamata tõusev elukallidus oli nad sealt juba kaugele alla surunud, kui uue valitsuse ametisse astumisega igast küljest hakkas sadama ettepanekuid, millede osaline rahuldamine elukallidusele uue tugeva tõuke ülespoole annaks. Sisuliselt tähendaks see sellega kõigi palgateenijate palkade vähendamist. Algas see sellega, et valitsus kõva tolli alla pani lõunamaa puuviljad, mis mõnda aega tollivabad olid. Kuigi see

tollikõrgendus väikesepalgalisele töölisele ja riigiteenijale otsekohe vast tunduvalt mõju ei avalda, sest nende palk ei võimalda neil ka tollivabat lõunamaa puuvilja tarvitada sellel määral, kui see tervishoidlikult soovitav oleks, on tema kaudne mõju hoopis suurem: selle tollikõrgenduse tõttu tõuseb ka kodumaa puuvilja ja aiaasaduste hind. Meie kodumaa puuvili on alati ebamääraselt kallis olnud, tihti mitu korda kallim, kui ta olukordade kohaselt olla oleks tohtinud. Lõunamaa puuvilja tollivabaks laskmisega oli loota, et olukord vast loomulikumaks muutub. Nüüd on see lootus hävitatud ja sellepärast peame endiselt läbi ajama ilma puuviljata,

kuigi moodne teadus just selle suurel määral tarvitamise esimeseks tervishoidlikuks nõudmiseks seab.

Agaga ega's „head“ asjad kunagi ükski tule! Peagi leidsid riidevabrikandid, masinatehased, saapavabrikud jne. jne., et ka nende ettevõtted väljamaa võistluse eest kaitset vajavad — kõrgete tollide näol muidugi! Lihtsameelse kodaniku rahustamiseks töötatakse neis nõudmisel ikka, et kodumaa saaduste hindu sellepärast sügugi ei tõstetavat. Minevik on aga meile küllalt näidanud, mis need töötused väärt on. Nüüd on riidevabrikandid koguni nii armulikeks muutunud, et nad kõrgendatud tolle kõigest 6 — või oli see 9? — kuuks soovivad. Nähtavasti kas selleks, et riidekaupmehed oma vanad tagavarad selle aja sees kõrgendatud hindadega realiseerida suudaksid ja siis jälle tagavarasid alandatud tollidega muretseda võiksid, või jälle loodetakse, et selle aja kestel uued tuuled puhuma hakkavad ja selle tõttu ehk alandamise lubadus „unustatakse“. Et selle mõne kuuga suudetaks tarvitajat õpetada austama kodumaa sageli alaväärtuslikku ja palju kallimat kaupa, seda ei usu ometi ettepaneku tegijad isegi.

Varsti leidsid ka suurmõldrid, et tollid

neidki küllaldaselt ei kaitsvat, sellepärast — jahutollid tulla kõrgendada. Neile suurmõldreile sekundeerib nüüd „Kaja“, tõstes hädakisa, et põllupidamine ei tasuvat end enam kuidagi, rukkiahind olevat naeruväärt madal, sellepärast tulla sisse seada ka põllupidamise kaitsetollid. Kuigi need kaitsetollid ihaldused seni rahuldumata on jäänud (peale puuviljatollide), näitab see ind, millega neid nõudma rutatakse, et mõnesuguseid lootusi selleks ikkagi hellitatakse.

Rahuldatakse aga need nõudmised osaltki, siis on selle järeldeuseks paratamatu elukalliduse tõus ja nii reaalpalkade vähendamine. Me teame aga väga hästi, kui raske on palgateenijail selgeks teha neile samadele kõrgete tollide nõudjaile, et praegustegi palkadega võimata on kuidagi ära elada. Palkakõrgenduse vajadust on neile aga absoluutselt võimatu selgeks teha. Sellepärast ei tohi palgateenijad jääda ükskõikseks praeguses võitluses kõrgete tollide eest. Kergem on nüüd hädaohtu eemale hoida, kui hiljem selle tagajärgi kõrvaldada. Loodame sellepärast, et Riigiteenijate Keskkliit ei viivita astumast vajalikke samme riigiteenijate huvide kaitseks.

Ekonomist.

Ülevaade raudteelaste keskühingu tegevuse kohta.

16. ja 30. aug. pidas keskühingu juhatuse oma järjekorralisi koosolekuid, kus arutused olid muuseas järgmised küsimused:

1. Eesti raudteelaste tee- ja ehitusdirektiooni tööjuhtide kutseühingu vastuvõtmine keskühingusse.

Otsustati nimetatud kutseühing keskühingu liikmeks vastu võtta.

2. Vormiriide küsimus.

Teatavasti on raudteevalitsuse poolt välja töötatud uus vormiriide määrus ja uued lõikekavandid ning teedeministrile kinnitamiseks saadetud. Kuni uue vormiriide kinnitamiseni ei anna raudteevalitsus neile teenijaile, kellel vormiriide kandmise tähtajad täis, uut varustust välja. Et aga riidevarustuse kandmise tähtajad nii-kui-nii pikad, siis muutub riide tähtaja lõpuks sarnaseks, et võimata teda edasi kanda. Seda arvesse võttes otsustati pöörata märgukirjaga hra teedeministri poole, paludes vormiriide

määrustikku võimalikult peatselt kinnitada.

3. Veduri- ja rongiteenijate tööaja reguleerimise asjus otsustati veel kord saata rongi- ja veduriteenijate ja vedurijuhtide kutseühingute esitajad märgukirjaga raudteevalitsuse direktori juurde, et normaal tööaeg saaks nende teenistus-aladel maksuma pandud.

Olgugi, et teedeminister on nõusoleku annud tööaja lühendamiseks, ei ole raudteevalitsuse poolt seda senini maksuma pandud.

4. Seisukoha võtmine riigiteenijate keskkliidu kohta. Otsustati nõuda keskkliidu saadikutekogu kokkukutsumist septembrikuu jooksul vahekordade selgitamiseks.

5. Lahkuya 1. jaoskonna arsti dr. Suija asemele uueks 1. jaoskonna arstiks otsustati soovitada dr. V. Jürmanni.

Sekretariaat.

Kes saavad liiga palju palka?

Põllutööministeeriumi arvates — majateenijad.

Põllutööministeerium tahab olla eestvedajaks maapoliitilistes küsimustes. Avaliku arvamise silmis pole tal see seni aga kuigi õnnestunud. Nüüd näib aga, et ta loorbere kipub püüdma ka riigiteenijate palgapoliitikas. Igatahes on ta vähemalt julgenud avalikult näidata, kust otsast ja kuidas palgaküsimusi lahendama tuleb hakata.

Seni olime ikka arvamisel, et majateenijate teenistusolud on ühed viletsamaid, vähemalt riigi keskasutis. Nende suhtes ei peeta kinni kindlaksmääratud tööajast: hommikul peavad nad ammu enne teisi riigiteenijaid kohal olema ja pärast töö

lõppu peavad nemad veel tundide viisi ruumisid puhastama ja koristama. Palgaolud on neil ka viletsamaid; isegi alalised käskjalad saavad neist rohkem palka. Aga nüüd korruga tuleb põllutööministeerium ja leiab, et nad veelgi liiga palju palka saavad — nimelt 5000 senti — ja alandab selle 4500 sendi peale kuus, nagu selles igaiüks „Riigi Teatajast“ nr. 74 s. a. veenduda võib.

Peame oma kohuseks selle põllutööministeeriumi sammu siinkohal kinni naelutada. Nii ikka palgaküsimusi lahendada ei tohiks!

Rahvusvahelise esperantistlike posti-t.-t. teenijate liidu kongress Budapestis.

Üldise esperanto kongressi ajal oli 5. aug. s. a. Budapestis ka Rahv. esper. posti-telegraafi-telefoniteenijate liidu kongress, millest võttis osa 24 inimest 9 maast, nende seas ka Eesti. Peale üksikliigete võtsid kongressist osa ka kaks ülemaalse p.-t.-t. organisatsiooni esitajat: Eestist J. Vahtkerl ja Poolast J. Stangreciak, Poola üleriiklise p. organisatsiooni esimees. Kongressi juhatas postiinspektor St. Zöldy, protokolleeris Fr. Illec, mõlemad Budapestist. Tervitasid: Ungari postivalitsuse nimel hra Zöldy ja Eesti ja Poola esitajad. Kirjalikke tervitusi olid saatnud: Posti Internatsionaal (Viinis), Poola postiminister, Poola posti-t.-t. alamteenijate ühing ja Ilepto Austria asemik dr. Horazek.

Peale liidu majandusliku ja juhtimise tegevuse arutamise ja tuleviku töökava äramääramise käsitati esperanto propageerimise küsimust posti-t.-t. teenijate seas ja esperanto tarvitusele võtmist postiasjanduse rahvusvahelises kirjavahetu-

ses. Liidu esimees dr. Spielmann Bernist juhib tähelepanu sellele, et praegu kirjavahetus prantsuskeeles sageli tekitab raskusi mitteprantsuskeelsetes maades. Tihti saawat nemad Bernis kirju, millede mõttest võimata aru saada. Tema ettepanekul võetakse vastu resolutsioon, milles soovitatakse postivalitsustele prantsuskeele asemel hakata tarvitama esperanto keelt, kuna rahvusvahelise postimäärustiku järel ei ole keelatud kahe teatava maa vahel omavahelisel kokkuleppel tarvitada mõnda teist keelt. Tähenadatud sooviavalidus otsustatakse laiali saata kõigi maade postivalitsustele. Otsustatakse ka soovitada, et nooremad posti-t.-t. teenijad õpiks esperantot.

Prantsuse esitaja M. Arger teatab, et nende p.-t.-t. teenijate liidu juhatuse on kaalunud küsimust, et postiametnikul nõutaks vähemalt ühe võõraskeele oskamist, kas rahvuslise või esperanto. Võeti vastu resolutsioon esperanto kasuks.

Ungari postivalitsus oli väga lahke ja

Riigiteenijad!

Toetage oma ainukest kutseajakirja „Side't“ kaastööga kohtadelt.

vastutulelik, andes kongressi liigetele maksuta korteri kogu Budapestis oleku ajaks (8 päeva). Näidati posti, telegraafi, telefoni asutusi ja raadio ringhäälingu stuudio ja saatejaama ruume. Ka oli juhus näha postmarkide muuseumis Eesti markide kogu. Kogu selle aja kestel oli meie teenistuses kaks isikut — hra Zöldy ja Illec, kes meid juhtisid ja tarvilisi teateid ja seletusi andsid. 7. augustil oli postivalitsuse direktori dr. Gab. Szalay poolt korraldatud õhtu ühes paremas restoranis, millest umbes 40 inimest osa võt-

tis. Viideti aega jäätise, vahuveini ja kohvi juures suurepärase muusika saatel kuni kella 2 öösel. Peeti tervituskõnesid kõigi rahvaste esitajate poolt, muuseas ka kauge Eesti. Lasti elada ungari ametivendi ja lahket rahvast ja avaldati tänu ungari postivalitsusele südamliku vastuvõtu eest. 8. aug. pani rahvusvaheline postlasrühm pärja ilmasõjas langenud Ungari postiteenijate (535 meest) mälestuskuju ette, mis asub peapostkontoris.

—rl.

12. rahvusvahelise tööbüroo konverents.

12. rahvusvaheline töökongress peeti Genfis käesoleva aasta 30. maist kuni 21. juunini. Pühitseti ühtlasi ka rahvusvaheliste töökongresside 10. aastast juubelit, sest et esimene konverents peeti Washingtonis 1919. a. Käesoleva aasta konverents näitas veel kord, et see keeruline aparaat, mida sarnase rahvusvahelise konverentsi pidamine nõuab, on enast hästi sisse töötanud. Selle tõttu läks konverentsi töö tehniliselt väga libedasti, olgugi et päevakorras oli tervelt neli küsimust ja peale selle veel kuulus arutusele tööbüroo direktori aruanne. Päevakorra punktidest kaks esimest — üldine sooviavaldus õnnetujuhtumuste ärahoidmise abinõude kohta ja konventsiooni kava õnnetujuhtumuste ärahoidmise kohta laevade laadimise ja tühjendamise juures — kuulusid lõpulikule arutamisele, kuna kahe viimase päevakorra punkti kohta — pärismaalaste sunnitöö ja äri- ja bürooteenijate tööaja küsimused — küsimuselehed tulid kokkuseadmisele.

Seni oli viisiks, et esimesel lugemisel olevate küsimuste kohta tingimata küsimuslehed kokku seati. Et aga selle juures alati pikad ja teravad vaielused esile kerkisid, siis muutis tööbüroo seda meetodit selles mõttes, et esimesel lugemisel tulevad arutusele vaid põhimõtted. Küsimuslehe kokkuseadmine võib ka tööbüroo hooleks jääda.

Õnnetujuhtumuste ärahoidmise küsimuse juures tekkisid pikad vaielused selle kohta, kas väljatöötatav sooviavaldus ka põllutöölise kohta käsitust peab leidma, või peab ta piirduma ainult tööstustöölis-

tega. Töölise esitusel õnnestus läbi suruda põhimõtet, et sooviavaldus kõikide töölise kohta peab käsitust leidma. Samuti õnnestus läbi suruda nõudmist, et müügile ei lastaks ühtegi masinat, mis ei oleks varustatud tarviliste kaitseseadlustega.

Laevade laadimise ja tühjendamise juures õnnetujuhtumuste ärahoidmise abinõude kohta vastuvõetud konventsioon haarab niihästi välis- kui ka sisevete laevade laadimise ja tühjendamise töid.

Äri- ja bürooteenijate tööaja küsimuse juures tekkisid õige elavad läbirääkimised. Kõigepealt vaieldi „äri-“ ja „bürooteenija“ täpse mõiste määramise üle. Vaielused viisid Washingtoni konventsiooni juurde. Oli tekkimas küsimus, kas nende teenijate tööaja reguleerimise konventsioon ei kutsu mitte esile Washingtoni konventsiooni revideerimise küsimuse. See ei ole aga kuidagi viisi soovitav.

Pärismaalaste sunnitöö kaotamise küsimus on üks raskemaid, sest et konventsiooni tegelikku elluviimist raske kontrollida. Siiski loodetakse, et ka siin lahendusabinõusid leitakse. Selle küsimuse arutamisel tekkis kokkupõrge Saksa töölise esitaja ja tööbüroo direktori vahel.

Konverentsi juhatas endine Saksa tööminister Dr. Braun. Üldse peab tähendamata, et sakslaste mõju on kasvamas, mis sellest järeldub, et nüüd ka saksakeelele eluõigus on antud — saksa keel on tunnustatud kolmandaks ametlikuks keeleks. Seni olid ametlikkudeks keelteks ainult inglise ja prantsuse keel. x.

Iga teadlik riigiteenija

loeb ja tellib

oma kutseajakirja

„SIDE't“